

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ

ЧИРМЕШӘН МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ

ЛАШМАН АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ

БАШКАРМА КОМИТЕТЫ

423110, Лашман авылы, Советлар урамы, 55А йорт

Телефон (84396) 2-92-35

Факс (84396) 2-92-35

Email: Lash.Cmn2@tatar.ru

РЕСПУБЛИКА ТАТАРСТАН

ЧЕРЕМШАНСКИЙ

МУНИЦИПАЛЬНЫЙ РАЙОН

ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ

ЛАШМАНСКОГО

СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ

423110. село Лашманка, ул. Советская, д. 55А

Телефон (84396) 2-92-35

Факс (84396) 2-92-35

Email: Lash.Cmn2@tatar.ru

ПОСТАНОВЛЕНИЕ КАРАР

№ 3

11 февраль 2026 ел

Татарстан Республикасы
Чирмешән муниципаль
районының Лашман авыл
жирлегендә жирләү һәм жирләү
эше турында

«Жирләү һәм жирләү эше турында» 1996 елның 12 гыйнварындагы 8-ФЗ номерлы, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законнар, «Вафат булганнарны жирләү буенча гражданның хокуклары гарантияләре турында» Россия Федерациясе Президентының 1996 елның 29 июнендәге 1001 номерлы Указы, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Жирләү һәм жирләү эше турында» Федераль законны гамәлгә ашыру чаралары хакында» 2007 елның 18 маендагы 196 номерлы карары, Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы «Лашман авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставы нигезендә Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Лашман авыл жирлеге Башкарма комитеты **КАРАР КЫЛДЫ:**

1. Расларга:

- Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районының Лашман авыл жирлегендә жирләү һәм жирләү эше турында нигезләмә;
- жирләү буенча хезмәтләрнең гарантияләнгән исемлеге нигезендә күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатына таләпләр.

2. Хокукый мәгълүматның рәсми порталында (pravo.tatarstan.ru) Интернет мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә бастырып чыгарырга һәм Чирмешән муниципаль районы Лашман авыл жирлегенең мәгълүмат стендларына урнаштырырга.

3. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуны үз җаваплылыгымда калдырам.

Татарстан Республикасы
Чирмешән муниципаль районы
Лашман авыл жирлеге
Башкарма комитеты житәкчесе:

С.Х.Гыйльманова

Татарстан Республикасы
 Чирмешән муниципаль районы
 Лашман авыл жирлеген
 Башкарма комитетының
 2026 елның 11 февралендәге
 3 номерлы карарына кушымта

Татарстан Республикасы
 Чирмешән муниципаль районының
 Лашман авыл жирлегендә
 жирләү һәм жирләү эше турында
 нигезләмә

1. Гомуми нигезләмәләр

1.1. Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Лашман авыл жирлегендә жирләү һәм жирләү эше турындагы нигезләмә (алга таба – Нигезләмә) «Жирләү һәм жирләү эше турында» 1996 елның 12 гыйнварындагы 8-ФЗ номерлы (алга таба – 8-ФЗ номерлы Федераль закон), «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законнар, «Үлгәннәрне күмү буенча гражданның хезмәт күрсәтүләргә хокуклары гарантияләре турында» Россия Федерациясе Президентының 1996 елның 29 июнендәге 1001 номерлы Указы, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Жирләү һәм жирләү эше турында» Федераль законны гамәлгә ашыру чаралары хакында» 2007 елның 18 маендагы 196 номерлы карары, Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районының «Лашман авыл жирлеген» муниципаль берәмлеген Уставы нигезендә эшләнә һәм Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районының Лашман авыл жирлеген территориясендә жирләү эшен һәм жирләүне оештыру тәртибен җайга сала.

1.2. Әлеге Нигезләмә максатларында түбәндәге төшенчәләр кулланыла:

якын туганнар - турыдан-туры югары һәм түбән линия буенча туганнар (ата-аналар һәм балалар, бабай, әби һәм оныклар), шулай ук туганнан туган һәм туганнан булмаган (аталары яисә аналары урта булган) абый - эне һәм апа-сене һәм, уллыкка алынганнар, уллыкка алучылар;

дини зират – бер конфессиягә караган үлгәннәрне яки һәлак булганнарны (алга таба – үлгәннәрне) тиешле дини йолаларны үтәп жирләү өчен билгеләнгән зират (жәмәгать зираты участогы);

жәмәгать зиратының хәрби участогы - үлгән хәрбиләрне һәм аларга тигезләштерелгән категориядәге гражданны күмү өчен хәрби жирләү йоласын үтәп билгеләнгән жәмәгать зираты участогы;

жирләү буенча хезмәтләрнең гарантияләнгән исемлеген - жирләү мәсьәләләрен буенча махсуслаштырылган хезмәт тарафыннан жирләү вакытында дәүләт гарантияләрен тәмин итү максатларында түләүсез нигездә күрсәтелә торган хезмәтләр исемлеген;

жирләү зонасы - зиратның һәм (яисә) крематорийның күмү гамәлгә ашырыла

торган функциональ-территориаль зонасы;

катафаль ташулар - катафаль транспорт белән үлгәннәрнең жәсәдләрен яисә көлен, жирләү продукциясен һәм күмүдә катнашучыларны ташу;

зират - үлгәннәрнең жәсәдләрен һәм көлен күмү өчен билгеләнгән жирләү билгеләнешендәге объект;

ирекле күмүләр өчен ябык зират - яңа күмү урыннары булдыру өчен территория тулысынча файдаланылган зират;

зират чоры — күмелгән гәүдәнең минеральләшүе төгәлләнә торган һәм туганнар каберенә икенче күмү рәхсәт ителә торган вакыт;

колумбарий — көлне яки көл салынган савытларны күмү өчен билгеләнгән бина, аның бер өлеше яки корылмасы;

кремация - үлгән кешенең калдыкларын, биологик материалларны янгынга тапшыру;

күмү урыны (место захоронения) - жирләү билгеләнешендәге объект пространствосының үлгәннәрнең калдыкларын яисә көлен күмү өчен билгеләнгән өлеше;

жирләү урыны (место погребения) - жирләү билгеләнешендәге объект пространствосының этика, санитария һәм экология таләпләре нигезендә махсус оештырылган, үлгәннәрнең калдыкларын, көл һәм көл салынган савытларны күмү буенча йола гамәлләрен башкару өчен билгеләнгән өлеше¹;

минеральләшү — күмелгән тәннең аерым химик элементларга һәм гади химик кушылмаларга таркалу процессы;

кабер — жирдә, зиратта, колумбарийдан башка башка ритуаль корылмада күмү өчен участка урнашкан һәм үлгән кешенең мәетен табутта яки аннан башка яки көл салынган савытларда күмү өчен билгеләнгән урын;

кабер коймасы - кабер участогы периметры буенча урнаштырыла торган киртәләп торучы сызыклы корылма;

кабер өсте корылмасы - мемориаль мәгълүматны үз эченә алган, үлгәннәрнең истәлеген мәңгеләштерү өчен билгеләнгән һәм күмү урынында урнаштырыла торган архитектура-скульптура корылмасы (кабер ташы).;

жәмәгать зираты - үлгәннәрне жирләү өчен, аларның ихтыярын исәпкә алып яки жирләү мәсьәләләре буенча махсулаштырылган хезмәт карары буенча каралган зират;

жирләү өчен билгеләнгән объект - шәһәр төзелеше яки архитектура комплексы яки халыкка ритуаль хезмәт күрсәтү өчен билгеләнгән объект, территория яки участок (зират, крематорий, колумбарий һ.б.);

ялгыз жирләү урыны - үлгән кешене, шул исәптән шәхесе эчке эшләр органнары тарафыннан билгеләнмәгән кешене жирләү өчен бирелә торган жирләү билгеләнешендәге объект территориясендәге участок;

жирләү — Россия Федерациясенең норматив хокукий актларында билгеләнгән тәртиптә жиргә, утка яки суга тапшыру юлы белән, әхлакий таләпләргә каршы килми торган горейф-гадәтләр һәм традицияләр нигезендә үлгән кешенең гәүдәсен, сөякләрен, көлен жирләү буенча йола гамәлләре;

¹ Жирләү урыннарын урнаштыруга санитар һәм экологик таләпләр 8-ФЗ номерлы Федераль законның 16 статьясында билгеләнгән.

иске кабергә жирләү - үлгән кешене элек үлгән туганнарын жирләү башкарылган билгеләнгән тәртиптә бирелгән жирләү урынында жирләү;

туганнар - якын туганнарыннан тыш, туганлыкта торучы барлык башка затлар;

туганлык жирләү урыны - жирләү билгеләнешендәге объект территориясендәге үлгән кешенең туганы(туганнары) элегрәк жирләнгән кишәрлек;

санитар-яклау зонасы - киңлеге Россия Федерациясенең норматив хокукый актлары белән билгеләнә торган зират һәм (яисә) крематорий һәм торак (селитеб) яки сәнәгать төзелеше арасындагы функциональ-территориаль зона;

жирләү эше мәсьәләләре буенча махсуслаштырылган хезмәт - жирле үзидарә органы тарафыннан түләүсез күмү буенча гарантияләнгән хезмәтләр исемлеген күрсәтүче оешма;

жирләү турында таныклык - жирләү турында белешмәләр һәм жирләү урыны өчен җаваплы зат булган һәм аның жирләү урыныннан алга таба файдалану хокукын раслый торган документ;

экспертная - үлгән кешенең гәүдәсен, калдыкларын күмү урыныннан суд-медицина яки криминалистик экспертиза өчен яки яңадан күмү өчен чыгару.

2. Жирләүне гамәлгә ашыру гарантияләре

2.1. Тормыш иптәшенә, якын туганнарына, башка туганнарына, вафат булган кешенең законлы вәкиленә яисә вафат булган кешене жирләү бурычын үз өстенә алган башка затка жирләү буенча түбәндәге хезмәтләр исемлеген түләүсез нигездә күрсәтү гарантияләре:

- 1) жирләү өчен кирәкле документларны рәсмиләштерү;
- 2) каберне һәм күмү өчен кирәкле башка әйберләргә бирү һәм китерү;
- 3) үлгән кешенең гәүдәсен (жәсәден) зиратка (крематорийга) итү;
- 4) күмү (соңыннан көл салынган урна бирү белән кремация).

2.2. Тормыш иптәше, якын туганнары, башка туганнары йә вафат булган кешенең законлы вәкиле булмаганда яисә алар тарафыннан жирләү мөмкинлеген булмаганда, жирләүне башкару бурычын үз өстенә алган башка затлар булмаганда, шулай ук үлгәннәрнең шәхесе билгеләнмәгән очракта, жирләү буенча хезмәт күрсәтүләр үз эченә ала:

- 1) жирләү өчен кирәкле документларны рәсмиләштерү;
- 2) тәнне кәфенләү;
- 3) табут бирү;
- 4) үлгән кешене зиратка (крематорийга) алып бару;
- 5) күмү.

Өендә, урамда яисә башка урында үлгән кешене жирләү Эчке эшләр органнары тарафыннан аның шәхесе ачыкланганнан соң, әгәр Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, үлем сәбәбе ачыкланганнан соң өч тәүлек эчендә жирләү мәсьәләләре буенча махсуслаштырылган хезмәт тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Шәхесе Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән срокларда Эчке эшләр органнары тарафыннан билгеләнмәгән үлгәннәрне жирләү күрсәтелгән органнарның ризалыгы белән жирләү мәсьәләләре буенча махсуслаштырылган хезмәт

тарафыннан мондый очраklar өчен билгелэнгән жәмәгать зиратлары кишәрлекләрендә жирләү юлы белән гамәлгә ашырыла.

2.3. Әгәр жирләү үлгән кешене жирләү бурычын үз өстенә алган затлар акчалары исәбеннән башкарылса, жирләү өчен күрсәтелгән затларга жирләү буенча хезмәтләрнең гарантиялэнгән исемлеге нигезендә күрсәтелә торган хезмәтләр бәясенә тигез күләмдә социаль пособие түләнә.

2.4. Жирләү буенча хезмәтләрнең гарантиялэнгән исемлеге нигезендә күрсәтелә торган хезмәтләрнең бәясе Россия Федерациясе Пенсия һәм социаль иминият фондының Татарстан Республикасы буенча бүлеге, Татарстан Республикасы Тарифлар буенча дәүләт комитеты белән килештереп билгеләнә.

2.5. Мәет жирләү буенча хезмәтләр күрсәтүнең гарантиялэнгән исемлеге сыйфаты жәназа буенча хезмәтләр күрсәтүнең гарантиялэнгән исемлеге нигезендә күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатына туры килергә тиеш.

3. Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Лашман авыл жирлегә территориясендә жирләү эшен оештыру

3.1. Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Лашман авыл жирлегендә жирләү эшен оештыру Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Лашман авыл жирлегә Башкарма комитеты (алга таба – вәкаләтле орган) тарафыннан гамәлгә ашырыла.

3.2. Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы территориясендә түләүсез күмү буенча хезмәтләрнең гарантиялэнгән исемлеген жирләү мәсьәләләре буенча махсулаштырылган хезмәт (алга таба – махсулаштырылган хезмәт) күрсәтә².

3.3. Вәкаләтле орган һәм махсулаштырылган хезмәт үз эшчәнлегендә Россия Федерациясе законнарына, Татарстан Республикасы законнарына, Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Лашман авыл жирлегенең муниципаль хокукий актларына һәм жирләү һәм жирләү эше өлкәсендәге башка норматив хокукий актларга таянып эш итә.

3.4. Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы территориясендә махсулаштырылган хезмәт эшчәнлеген оештыру әлеге Нигезләмә белән Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районының күмү һәм күмү эше өлкәсендәге норматив хокукий актлар һәм жирләү һәм жирләү эше өлкәсендәге башка норматив хокукий актлар нигезендә гамәлгә ашырыла.

3.5. Жирләү эшен финанс белән тәмин итү Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары, шулай ук Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районының, Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районының Лашман авыл жирлегенең норматив хокукий актлары нигезендә бюджет акчалары исәбеннән гамәлгә ашырыла.

3.6. Файдаланыла торган мөлкәткә ия булу, аннан файдалану һәм аның белән эш итү күмү һәм күмү эшен оештыру өлкәсендә, Россия Федерациясе законнары, Татарстан Республикасы законнары һәм Татарстан Республикасы Чирмешән

² Жирләү эше мәсьәләләре буенча махсулаштырылган хезмәт статусы булган, шулай ук әлеге максатлар өчен булдырыла торган оешмаларга да бирелергә мөмкин.

муниципаль районының, Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Лашман авыл жирлегенең норматив хокукый актлары нигезендә гамәлгә ашырыла.

4. Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Лашман авыл жирлеге территориясендә ритуаль хезмәт күрсәтүләргә һәм жирләү урыннарын карап тотуны оештыру өлкәсендә вәкаләтләр

4.1. Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Лашман авыл жирлеге территориясендә ритуаль хезмәт күрсәтүләргә һәм жирләү урыннарын карап тотуны оештыру өлкәсендә вәкаләтле орган вәкаләтләренә түбәндәгеләр керә:

1) Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Лашман авыл жирлеге территориясендә жирләү һәм жирләү эше өлкәсендә бердәм муниципаль сәясәтне гамәлгә ашыру;

2) Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районының Лашман авыл жирлеге территориясендә жирләү һәм жирләү мәсьәләләре буенча Россия Федерациясе законнары, Татарстан Республикасы законнары, Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районының, Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районының Лашман авыл жирлеге муниципаль хокукый актлары таләпләренә үтәлешен тикшереп торуны гамәлгә ашыру;

3) түләүсез нигездә күмү буенча гарантияләнгән хезмәтләр исемлеген күрсәтү буенча махсуслаштырылган хезмәт белән, шул исәптән күмү буенча гарантияләнгән хезмәтләр исемлеге нигезендә күрсәтелә торган хезмәтләр сыйфатына карата таләпләргә үтәү буенча хезмәттәшлек;

4) жирләү һәм жирләү эше өлкәсендә финанс, бюджет, инвестиция, бәя, тариф сәясәте һәм шәһәр төзелеше эшчәнлегенә мәсьәләләргә буенча башкарма хакимиятенең республика органнары һәм Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районының жирле үзидарә органнары белән үзара хезмәттәшлек;

5) Россия Федерациясе пенсия һәм социаль иминият фондының Татарстан Республикасы буенча бүлегенә, түләүсез күмү буенча хезмәтләрнең гарантияләнгән исемлеге нигезендә күрсәтелә торган хезмәтләр бәясе тарифлары буенча Татарстан Республикасы дәүләт комитеты белән үзара хезмәттәшлек;

6) жирләү һәм жирләү эше мәсьәләләргә буенча муниципаль хокукый актларны үз компетенциясә чикләрендә эшләү һәм кабул итү;

7) жирләү буенча хезмәтләрнең гарантияләнгән исемлеген күрсәтү кысаларында эшләр башкаруга юридик затларның һәм шәхси эшмәкәрләрнең төзелгән контрактларның (шартнамәләрнең) үтәлешен тикшереп торуны гамәлгә ашыру буенча махсуслаштырылган хезмәт белән үзара хезмәттәшлек;

8) Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Лашман авыл жирлеге территориясендәгә жәмәгать зиратлары территориясендә башкарылган барлык күмүләргә исәпкә алуны алып бару, шул исәптән күмүләргә теркәү китабын алып бару юлы белән;

9) жәмәгать зиратларында күмү зоналарын билгеләү һәм күмү (иске кабергә күмү) өчен урыннар бирү;

10) үлгән кешене жирләү өчен зиратлар территорияләрендә түләүсез бирелә торган жир кишәрлегенә күләм билгеләү;

11) Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Лашман авыл

жирлеге территориясендә жәмәгать зиратларын ачу һәм ябу турында карарлар кабул итү;

12) яңа зиратлар төзү, гамәлдәге жәмәгать зиратларын киңәйтү, күчерү, ябу чараларын эшләү һәм гамәлгә ашыру;

13) зиратлардан һәм максатчан билгеләнеш буенча жирләү билгеләнешендәге башка объектлардан файдалануны тикшереп тору;

14) жирләү билгеләнешендәге объектларны саклауны оештыру;

15) Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Лашман авыл жирлеге территориясендә жирләү эшен оештыру торышына еллык мониторинг үткөрү;

16) жирләү эше мәсьәләләре буенча попечительлек (күзәтчелек) советлары төзү (аларны булдыру тәртибен һәм вәкаләтләр билгеләп);

17) жирләү һәм жирләү эше өлкәсендәге мәсьәләләр буенча гражданнарга консультация бирү һәм килүчеләрне кабул итүне алып бару;

18) гамәлдәге законнар нигезендә башка вәкаләтләр.

4.2. Махсуслаштырылган хезмәт түләүсез күмү буенча хезмәтләрнең гарантияләнгән исемлеген күрсәтүне, шулай ук гамәлдәге законнар нигезендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

5. Күмү урыннары

5.1. Жирләү урыннары булып этика, санитария һәм экология таләпләренә туры китереп бирелгән һәм аларда үлгәннәрнең гәүдәләрен (жәсәдләрен), үлгәннәрнең көле салынган савытлар күмү өчен зиратлар, шулай ук үлгәннәрне күмү өчен билгеләнгән башка биналар һәм корылмалар булган жир кишәрлекләре тора.

5.2. Жирләү урыннарын булдыру турындагы карар гамәлдәге законнар таләпләре нигезендә вәкаләтле орган тарафыннан кабул ителә.

5.3. Төзелә торган, шулай ук гамәлдәге күмү урыннары жимерелергә тиеш түгел һәм хәрби жирләүләрдән тыш, даими су басу, жир убылуы куркынычы булганда, жир тетрәүләрдән һәм башка табигый бәла-казалардан соң вәкаләтле орган карары белән генә күчерелергә мөмкин.

5.4. Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Лашман авыл жирлеге территориясендәге жәмәгать зиратлары ачык, ирекле күмү өчен ябык, ябык булырга мөмкин.

5.5. Жәмәгать зиратлары территориясендәге жирләү урыннары түбәндәгеләр булырга мөмкин:

- 1) ялгыз;
- 2) туганлык;
- 3) дини;
- 4) мактаулы;
- 5) хәрби.

5.6. Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Лашман авыл жирлеге жәмәгать зиратлары территориясендә хәрбиләрне күмү (хәрби участоклар), мактаулы жирләү һәм бер диндә үлгәннәрне күмү (дини участоклар) өчен аерымланган жир кишәрлекләре (зоналар), шулай ук колумбарийлар каралырга мөмкин.

Зиратның хәрби частокларында жирләү өчен вафат булган кешенең 8-ФЗ номерлы Федераль законның 11 статьясында күрсәтелгән гражданнар категориясенә каравын раслаучы документлар тапшырыла.

5.7. Күмү зонасы кварталларга һәм участокларга бүленә.

5.8. Үлгән кешенең гәүдәсе белән табутны күмү өчен каберләр төзегәндә кабер тирәнлеген жирле шартларга (грунт характерына һәм грунт суларының тору дәрәжәсенә) карап билгеләргә кирәк. Шул ук вакытта кабернең озынлыгы 2 метрдан да ким булмаска тиеш, киңлеге – 1 метр, тирәнлеге – 2 метрдан да ким булмаска тиеш.

Барлык очракларда да кабер төбенең өслеге грунт сулары торышы дәрәжәсеннән 0,5 метрга югарырак булырга тиеш.

5.9. Жирләү урыннары жәмәгать зиратының билгеләнгән планировкасына туры китереп бирелә. Күмү урыннары арасындагы өзеклекләрнең киңлеге 0,5 метрдан ким була алмый.

5.10. Койма урнаштырганда, аның үлчәмнәре күмү өчен бүлеп бирелгән участокның норматив үлчәмнәренә туры килергә тиеш. Киртәнең биеклегә 1,5 метрдан артмаска тиеш. Кабер өстенә куелган корылмаларның биеклегә 2,5 метрдан артмаска тиеш.

5.11. Зиратның билгеләнгән планировкасын бозып, шул исәптән күмү урыннары арасында, юл кырыйларында һәм санитар-яклау зонасы чикләрендә күмү урыннарын урнаштыру рөхсәт ителми.

6. Ялгыз күмүләр

6.1. Бер кеше күмү урыны вәкаләтле орган тарафыннан түләүсез нигездә бирелә.

6.2. Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Лашман авыл жирлегә территориясендә ялгыз күмү өчен түләүсез бирелә торган жир кишәрлегенә күләме 2 м х 1 м х 2 м тәшкил итә (озынлыгы, киңлеге, тирәнлеге).

6.3. Ялгыз жирләү өчен урын бирү турындагы гариза вафат булган кешенең ире (хатыны), якин туганнары, бүтән туганнары яисә законлы вәкилләре тарафыннан, ә андыйлар булмаганда вафат булган кешене жирләү бурычын үз өстенә алган башка затлар (алга таба – мөрәжәгать итүче) тарафыннан турыдан-туры вәкаләтле органга мөрәжәгать иткәндә кәгазьдә ирекле рәвештә тапшырыла.

6.4. Ялгыз күмү өчен урын бирү турындагы гаризага түбәндәге документлар кушып бирелә:

1) мөрәжәгать итүченең шәхесен таныклаучы документның күчермәсе (чагыштыру өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

2) мөрәжәгать итүче вәкиле вәкаләтләрән раслый торган документ, әгәр ялгыз жирләү өчен урын бирү турында гариза белән мөрәжәгать итүче вәкиле мөрәжәгать итсә, шулай ук мөрәжәгать итүче вәкиленең шәхесен таныклаучы документның күчермәсе (чагыштыру өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

3) үлем турында таныклык күчермәсе (чагыштыру өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

4) кремация турындагы белешмәнең күчермәсе - көл салынган урнаны күмгәндә (чагыштыру өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

5) ЗАГС органнары тарафыннан бирелгән, үле бала туган очракта үле бала тууны дәүләт теркәвенә алу фактын раслый торган документ.

6) шәхесе Россия Федерациясе законнары белән билгеләнгән срокларда шәхесе билгеләнмәгән үлгән кешене жирләүгә Эчке эшләр органнарының ризалыгын раслый торган документ.

7) мөрәжәгать итүченең шәхси мәгълүматларын эшкәртүгә ризалык.

6.5. Бер кеше күмү өчен урын бирүдән баш тарту өчен нигез булып түбәндәгеләр тора:

- 1) сорала торган зират күмү өчен ябык;
- 2) гаризаны карау өчен кирәкле документларның төп нөсхәләрен тапшырмау;
- 3) тапшырылган документларда тулы булмаган, бозылган яки дәрәс булмаган мәгълүмат булу, бу аларның чынбарлыгына объектив рәвештә ышануны кыенлаштыра.

6.6. Ялгыз күмү өчен урын бирүдән баш тарту өчен нигезләр булганда, вәкаләтле орган, баш тарту сәбәпләрен күрсәтеп, ялгыз күмү өчен урын бирүдән дәлилленгән баш тартуны рәсмиләштерә.

6.7. Ялгыз күмү өчен урын бирүдән баш тарту өчен нигезләр булмаган очракта, вәкаләтле орган:

мөрәжәгать итүче белән бергә күмү урынының жир кишәрлеген бүлеп бирү максатларында зиратны тикшерә;

ялгыз жирләү өчен урын бирү турында карарны рәсмиләштерә;

күмү урынын теркәүне күмүләрне теркәү кенәгәсендә гамәлгә ашыра.

6.8. Ялгыз күмү өчен урын бирү турындагы яисә ялгыз күмү өчен урын бирүдән баш тарту турындагы карар вәкаләтле орган тарафыннан мөрәжәгать итүче мөрәжәгать иткән көнне кабул ителә.

6.9. Ялгыз күмү өчен урын бирү яисә ялгыз күмү өчен урын бирүдән баш тарту турындагы карар мөрәжәгать итүчегә шәхсэн кәгазь чыганактагы документ рәвешендә бирелә.

7. Тугандаш күмүләр

7.1. Кардәшләрне күмү урыны вәкаләтле орган тарафыннан түләүсез нигездә бирелә.

7.2. Туганнар өчен жирләү урыннары ир белән хатынны, якин туганнарны һәм башка туганнарны күмү мөмкинлеген исәпкә алып бирелә.

7.3. Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Лашман авыл жирлегенә территориясендә тугандаш күмү өчен түләүсез бирелә торган жир кишәрлегенә күләме 2 м x 2,5 м x 2 м тәшкит итә (озынлыгы, киңлегенә, тирәнлегенә).

7.4. Тугандаш жирләү өчен урын бирү турындагы гариза мөрәжәгать итүче тарафыннан турыдан-туры вәкаләтле органга мөрәжәгать иткәндә кәгазьдә ирекле рәвештә тапшырыла.

7.5. Тугандаш жирләү өчен урын бирү турындагы гаризага түбәндәге документлар кушып бирелә:

- 1) мөрәжәгать итүченең шәхесен таныкларчы документның күчермәсе (чагыштыру өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

- 2) мөрәжәгать итүче вәкиле вәкаләтләрен раслый торган документ, әгәр

тугандаш жирләү өчен урын бирү турында гариза белән мөрәжәгать итүче вәкиле мөрәжәгать итсә, шулай ук мөрәжәгать итүче вәкиленең шәхесен таныклаучы документның күчермәсе (чагыштыру өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

3) үлем турында таныклык күчермәсе (чагыштыру өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

4) кремация турындагы белешмәнең күчермәсе - көл салынган урнаны күмгәндә (чагыштыру өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

5) ЗАГС органнары тарафыннан бирелгән, үле бала туган очракта үле бала тууны дәүләт теркәвенә алу фактын раслый торган документ.

6) мөрәжәгать итүченең шәхси мәгълүматларын эшкәртүгә ризалык.

7.6. Гаризаны карау, тугандаш күмү өчен урын бирү турында яисә тугандаш күмү өчен урын бирүдән баш тарту турында карар кабул итү әлеге Нигезләмәнең 6.5-6.9 пунктларында билгеләнгән тәртиптә вәкаләтле орган тарафыннан кабул ителә.

8. Мактаулы жирләүләр

8.1. Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Лашман авыл жирлегә жәмәгать зиратлары территориясендә Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы, Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы алдында аерым казанышлары булган үлгәннәргә күмү өчен мактаулы жирләү өчен участоклар (зоналар) булдырылырга мөмкин.

8.2. Мактаулы жирләү урыны вәкаләтле орган тарафыннан түләүсез нигездә бирелә.

8.3. Мактаулы жирләү урыннарында түбәндәге категория гражданнарны жирләү гамәлгә ашырыла:

1) Советлар Союзы һәм Россия Федерациясе Геройлары;

2) Социалистик Хезмәт Геройлары;

3) Россия Федерациясе Хезмәт Геройлары;

4) I, II һәм III дәрәжә Дан орденнары белән бүләкләнүчеләр, Дан орденының тулы кавалерлары;

5) I, II һәм III дәрәжә Хезмәт Даны орденнары белән бүләкләнүчеләр, Хезмәт Даны орденының тулы кавалерлары;

6) Бөек Ватан сугышы ветераннары, махсус хәрби операциядә катнашучылар;

7) Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районының Мактаулы гражданнары;

8) Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы, Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы үсешенә өлеш керткән предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар житәкчеләре.

8.4. Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Лашман авыл жирлегә территориясендә мактаулы (ялгыз) күмү өчен түләүсез бирелә торган жир кишәрлегенә күләме 2 м x 1 м x 2 м тәшкит итә (озынлыгы, киңлеге, тирәнлеге).

8.5. Мактаулы жирләү өчен урын бирү турындагы гариза мөрәжәгать итүче тарафыннан турыдан-туры вәкаләтле органга мөрәжәгать иткәндә кәгазьдә ирекле рәвештә тапшырыла.

8.6. Мактаулы жирләү урыны бирү турындагы гаризага түбәндәге документлар кушып бирелә:

1) мөрәжәгать итүченең шәхесен таныклаучы документның күчермәсе (чагыштыру өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

2) мөрәжәгать итүче вәкиле вәкаләтләрен раслый торган документ, әгәр мактаулы жирләү урыны бирү турында гариза белән мөрәжәгать итүченең вәкиле мөрәжәгать итсә, шулай ук мөрәжәгать итүче вәкиленең шәхесен таныклаучы документның күчермәсе (чагыштыру өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

3) мәрхүмнең Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы, Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы алдындагы казанышларын раслаучы документлар (хезмәт кенәгәләренең (булган очракта) яисә хезмәт (хезмәт) эшчәнлеген раслаучы башка документларның күчермәләре, таныклыклар һәм бүләкләрнең төп нөсхәләре);

4) үлем турында таныклык күчермәсе (чагыштыру өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

5) кремация турындагы белешмәнең күчермәсе - көл салынган урнаны күмгәндә (чагыштыру өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

6) мөрәжәгать итүченең шәхси мәгълүматларын эшкәртүгә ризалык.

8.7. Гаризаны карау, мактаулы жирләү өчен урын бирү турында яисә мактаулы жирләү өчен урын бирүдән баш тарту турында карар кабул итү әлеге Нигезләмәнең 6.5-6.9 пунктларында билгеләнгән тәртиптә вәкаләтле орган тарафыннан кабул ителә.

9. Хәрби каберлекләр

9.1. Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Лашман авыл жирлегә жәмәгать зиратлары территориясендә хәрбиләрне күмү (хәрби участоклар) өчен аерымланган жир кишәрлекләре (зоналар) каралырга мөмкин.

9.2. Хәрби жирләү урыны вәкаләтле орган тарафыннан түләүсез нигездә бирелә.

9.3. 8-ФЗ номерлы Федераль законның 11 статьясындагы 1 һәм 3 пунктларында күрсәтелгән үлгәннәрне хәрби участокларда жирләү үлгән кешенең ихтыяр белдерүен йә иренең, якин туганнарының яисә башка туганнарының теләген исәпкә алып рөхсәт ителә.

9.4. Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Лашман авыл жирлегә территориясендә хәрби (ялгыз) күмү өчен түләүсез бирелә торган жир кишәрлегенең күләме 2 м x 1 м x 2 м тәшкил итә (озынлыгы, киңлеге, тирәнлеге).

9.5. Хәрби жирләү өчен урын бирү турындагы гариза мөрәжәгать итүче тарафыннан турыдан-туры вәкаләтле органга мөрәжәгать иткәндә кәгазьдә ирекле рәвештә тапшырыла.

9.6. Хәрби жирләү өчен урын бирү турындагы гаризага түбәндәге документлар кушып бирелә:

1) мөрәжәгать итүченең шәхесен таныклаучы документның күчермәсе (чагыштыру өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

2) мөрәжәгать итүче вәкиле вәкаләтләрен раслый торган документ, әгәр хәрби күмү урыны бирү турында гариза белән мөрәжәгать итүченең вәкиле мөрәжәгать итсә, шулай ук мөрәжәгать итүче вәкиленең шәхесен таныклаучы документның күчермәсе (чагыштыру өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

3) үлем турында таныклык күчермәсе (чагыштыру өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

4) кремация турындагы белешмәнең күчермәсе - көл салынган урнаны күмгәндә (чагыштыру өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

5) үлгән кешенең жәмәгать зиратының хәрби участогында күмелергә мөмкин булган затлар категориясенә керүен раслаучы документлар.

6) мөрәжәгать итүченең шәхси мәгълүматларын эшкәртүгә ризалык.

9.7. Гаризаны карау, мактаулы жирләү өчен урын бирү турында яисә мактаулы жирләү өчен урын бирүдән баш тарту турында карар кабул итү элегә Нигезләмәнең 6.5-6.9 пунктларында билгеләнгән тәртиптә вәкаләтле орган тарафыннан кабул ителә.

10. Иске кабергә жирләү

10.1. Булган кабергә күмү буш урын булганда санитария нормаларын үтәп башкарыла³. Күмгәндә табутлар арасындагы ара (табут белән урна арасында, урна белән урна арасында) вертикаль һәм горизонталь буенча 0,5 м дан ким булмаска тиеш, һәм ул жир катламы белән тутырыла. Табутларның өске катламыннан алып жир өслегенә кадәр жир катламының калыңлыгы 1 метрдан да ким булмаска тиеш.

10.2. Иске кабергә күмү минеральләшү чоры узгач кына башкарыла, әмма соңгы күмү вакытыннан 15 елдан да иртәрәк түгел.

Кремациядән соң көл салынган урнаны иске кабергә күмү соңгы күмү вакытыннан узган вакытка бәйсез рәвештә башкарыла.

10.3. Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Лашман авыл жирлегә территориясендәге зиратларда туганнарны, мактаулы, хәрбиләрне жирләү урынында иске кабергә жирләүгә рөхсәт бирү түләүсез нигездә башкарыла.

10.4. Иске кабергә жирләүгә рөхсәт бирү турында гариза мөрәжәгать итүче тарафыннан турыдан-туры вәкаләтле органга мөрәжәгать иткәндә кәгазьдә ирекле рәвештә тапшырыла.

10.5. Өстәмә күмүгә рөхсәт бирү турындагы гаризага түбәндәге документлар кушып бирелә:

1) күмү турында таныклык (күмү турында таныклык булмаган очракта вәкаләтле орган күмү урынын теркәгән зат турында күмүләрне теркәү кенәгәсендә белешмәләрнең булуын билгели);

2) мөрәжәгать итүченең шәхесен таныклаучы документның күчермәсе (чагыштыру өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

3) мөрәжәгать итүче вәкиле вәкаләтләрән раслый торган документ, әгәр жирләүгә рөхсәт бирү турында гариза белән мөрәжәгать итүченең вәкиле мөрәжәгать итсә, шулай ук мөрәжәгать итүче вәкиленең шәхесен таныклаучы документның күчермәсе (чагыштыру өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

4) үлем турында таныклык күчермәсе (чагыштыру өчен төп нөсхә кушымтасы

³ РФ Баш дәүләт санитария табибының 28.01.2021 № 3 карары белән расланган СанПиН 2.1.3684-21 санитария кагыйдәләре һәм нормалары «Шәһәр һәм авыл жирлекләре территорияләрен карап тотуга, су объектларына, эчә торган суга һәм эчә торган су белән тәмин итүгә, атмосфера һавасына, туфракка, торак биналарга, житештерү, жәмәгать биналарын эксплуатацияләүгә, санитар-эпидемиягә каршы (профилактик) чаралар оештыру һәм үткәргүгә санитар-эпидемиологик таләпләр».

белән);

5) ЗАГС органнары тарафыннан бирелгән, үле бала туган очракта үле бала тууны дәүләт теркәвенә алу фактын раслый торган документ;

6) кремация турындагы белешмәнең күчermәсе - көл салынган урнаны күмгәндә (чагыштыру өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

7) үлгән кешенең күмү урыны исеменә теркәлгән зат белән (яисә тиешле жирләү урынында күмелгән зат белән) туганлык бәйләнешен йә үлгән кешене күмүгә аның язма ризалыгын раслаучы документлар;

8) мөрәжәгать итүченең шәхси мәгълүматларын эшкәртүгә ризалык.

Жирләү урыны исеменә теркәлгән зат үлгән очракта, өстәмә жирләүгә рөхсәт бирү турындагы гаризага шулай ук теркәлә:

1) үлгән кеше исеменә рәсмиләштерелгән жирләү турында таныклык (жирләү турында таныклык булмаган очракта вәкаләтле орган күмү урынын теркәгән зат турында күмүләрне теркәү кенәгәсендә белешмәләрнең булуын билгели);

2) жирләү урыны исеменә теркәлгән затның үлү турында таныклығы күчermәсе (чагыштыру өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

3) кремация турындагы белешмәнең күчermәсе - көл салынган урнаны күмгәндә (чагыштыру өчен төп нөсхә кушымтасы белән).

10.6. Иске кабергә жирләүгә рөхсәт бирүдән баш тарту өчен нигез булып тора:

1) таләп ителгән күмү урынында әлеге Нигезләмәдә билгеләнгән ялгыз күмү күләменнән чыгып, табут белән күмү өчен буш урын булмау;

2) сорала торган зират күмү өчен ябык;

3) гаризаны карау өчен кирәкле документларның төп нөсхәләрен тапшырмау;

4) тапшырылган документларда тулы булмаган, бозылган яки дөрес булмаган мәгълүмат булу, бу аларның чынбарлыгына объектив рәвештә ышануны кыенлаштыра;

5) минеральләшү чоры тәмамланмаган, көл салынган урнаны кабергә күмүдән тыш (табутны табутка күмгәндә);

6) үлгән кешене күмүгә рөхсәт бирү турында гариза бирелгән очракта (үлгән кеше исеменә рәсмиләштерелгән жирләү турында таныклык булмаганда), күмүләрне теркәү кенәгәсендә үлгән кешенең исеменә күмү урынын теркәү турында белешмәләрнең булмавы.

10.7. Гаризаны карау, жирләү өчен урын бирү турында яисә жирләү өчен урын бирүдән баш тарту турында карар кабул итү әлеге Нигезләмәнең 6.5-6.9 пунктларында билгеләнгән тәртиптә вәкаләтле орган тарафыннан кабул ителә.

11. Үлгән кешенең жәсәден (көлен)

алга таба күчереп күмү өчен чыгару

11.1. Күмелгән кешенең жәсәден янадан күмү өчен эксгумацияләү санитария нормалары һәм кагыйдәләре таләпләрен исәпкә алып башкарыла.

11.2. Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Лашман авыл жирлегә территориясендә урнашкан зиратта жирләнгән үлгән кешенең мәетен (көлен) алуға рөхсәт бирү түләүсез нигездә башкарыла.

11.3. Үлгән кешенең жәсәден (көлен) алуға рөхсәт бирү турында гариза мөрәжәгать итүче тарафыннан кәгазьдә ирекле рәвештә, турыдан-туры вәкаләтле

органга мөрәжәгать иткәндә бирелә.

11.4. Үлгән кешенең жәсәден (көлен) алуға рәхсәт бирү турындагы гаризага түбәндәге документлар кушып бирелә:

1) күмү турында таныклык (күмү турында таныклык булмаган очракта вәкаләтле орган күмү урынын теркәгән зат турында күмүләрне теркәү кенәгәсендә белешмәләрнең булуын билгели);

2) мөрәжәгать итүченең шәхесен таныклаучы документның күчермәсе (чагыштыру өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

3) мөрәжәгать итүче вәкиле вәкаләтләрән раслый торган документ, әгәр үлгән кешенең жәсәден (көлен) алға таба күмү өчен алу турындагы гариза белән мөрәжәгать итүче вәкиле мөрәжәгать иткән очракта, шулай ук мөрәжәгать итүче вәкиленең шәхесен таныклаучы документның күчермәсе (чагыштыру өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

4) мәрхүмнең чыгарылган жәсәден (көлен) күчереп күмү өчен урын булуын раслый торган документ;

5) мөрәжәгать итүченең шәхси мәгълүматларын эшкәртүгә ризалык.

11.5. Үлгән кешенең жәсәден (көлен) алуға рәхсәт бирүдән баш тарту өчен нигез булып түбәндәгеләр тора:

1) гаризаны карау өчен кирәкле документларның төп нөсхәләрен тапшырмау;

2) тапшырылган документларда тулы булмаган, бозылган яки дәрәс булмаган мәгълүмат булу, бу аларның чынбарлыгына объектив рәвештә ышануны кыенлаштыра.

11.6. Үлгән кешенең жәсәден (көлен) алуға рәхсәт бирүдән баш тарту өчен нигезләр булганда, вәкаләтле орган, баш тарту сәбәпләрән күрсәтеп, үлгән кешенең жәсәден (көлен) алуға рәхсәт бирүдән дәлилләнгән баш тартуны рәсмиләштерә.

11.7. Үлгән кешенең жәсәден (көлен) алуға рәхсәт бирүдән баш тарту өчен нигезләр булмаган очракта, вәкаләтле орган:

үлгән кешенең жәсәден (көлен) алуға рәхсәт рәсмиләштерә;

күмүләрне теркәү китабына күчереп күмү турында тиешле язманы кертә (бер үк вакытта үлгән кешенең жәсәде (көле) алынган жирләү урынында күмү турындагы язманы гамәлдән чыгара).

үлгән кешенең жәсәден (көлен) чыгару буенча чаралар оештыра.

11.8. Үлгән кешенең жәсәден (көлен) алуға рәхсәт бирү турында яисә үлгән кешенең жәсәден (көлен) алуға рәхсәт бирүдән баш тарту турында карар вәкаләтле орган тарафыннан мөрәжәгать итүче мөрәжәгать иткән көнне кабул ителә.

11.9. Үлгән кешенең жәсәден (көлен) чыгаруга рәхсәт бирү турында яисә үлгән кешенең жәсәден (көлен) алуға рәхсәт бирүдән баш тарту турында карар мөрәжәгать итүчегә шәхсән кәгазьдәге документ рәвешендә бирелә.

11.10. Үлгән кешенең жәсәден (көлен) чыгару эшләре санитария кагыйдәләрен үтәп башкарылырга тиеш.

Үлгән кешенең жәсәден (көлен) чыгару эшләре тәмамлангач, ике нөсхәдә үлгән кешенең жәсәден (көлен) чыгару турында акт төзелә, анда үлгән кешенең жәсәден (көлен) чыгару буенча эшләрнең башлану һәм тәмамлану урыны, датасы һәм вакыты, күмү урыны теркәлгән затның фамилиясе, исеме, әтисенең исеме (соңгысы – булган очракта) күрсәтелә.

Үлгән кешенең жәсәден (көлен) алу турындагы актның беренче нөсхәсе

вәкаләтле органда саклана, актның икенче нөсхәсе күмү урыны теркәлгән затка кул куеп тапшырыла.

11.11. Әгәр күмү урынында бер генә үлгән кешенең жәсәде (көле) күмелгән булса, күмү турында таныклык алына.

12. Күмү урыннарын теркәү (яңадан теркәү)

12.1. Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Лашман авыл жирлегә территориясендәге жәмәгать зираты территориясендә ясалган һәр жирләү вәкаләтле орган тарафыннан жирләүләрне теркәү кенәгәсендә теркәлә.

12.2. Жирләү урынын яңадан теркәү жирләү урыны теркәлгән зат вафат булган очракта вәкаләтле орган тарафыннан гамәлгә ашырыла һәм мөрәжәгать итү характерында була.

Күмү урыннарын яңадан теркәү өчен түләү алынмый.

12.3. Жирләү урынын яңадан теркәү турында гариза мөрәжәгать итүче тарафыннан турыдан-туры вәкаләтле органга мөрәжәгать иткәндә кәгазьдә иреккә рәвештә тапшырыла.

12.4. Жирләү урынын яңадан теркәү турындагы гаризага түбәндәге документлар кушып бирелә:

1) жирләү турында таныклык (махсулаштырылган хезмәт тарафыннан жирләү турында таныклык булмаган очракта, күмү урынын теркәгән зат турында күмүләрне теркәү кенәгәсендә белешмәләрнең булуын билгели);

2) мөрәжәгать итүченең шәхесен таныклаучы документның күчермәсе (чагыштыру өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

3) әгәр жирләү урынын яңадан теркәү турында гариза белән мөрәжәгать итүченең вәкиле мөрәжәгать иткән очракта, мөрәжәгать итүче вәкиленең вәкаләтләрен раслый торган документ, шулай ук мөрәжәгать итүченең шәхесен таныклаучы документның күчермәсе (чагыштыру өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

4) күмү урыны исеменә яңадан теркәләр торган затның шәхесен таныклаучы документның күчермәсе (чагыштыру өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

5) күмү урынын яңадан теркәү гамәлгә ашырыла торган зат вәкиленең вәкаләтләрен раслый торган документ, шулай ук күмү урынын яңадан теркәү гамәлгә ашырыла торган зат вәкиленең шәхесен таныкый торган документның күчермәсе (чагыштыру өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

6) жирләү урыны исеменә теркәлгән затның үлү турында таныклығы яисә аның нотариаль таныкланган күчермәсе (жирләү урыны исеменә теркәлгән зат үлгән очракта);

7) жирләү урыны исеменә теркәлгән затның күмү урыны яңадан теркәлгән зат белән йә тиешле жирләү урынында күмелгән зат белән туганлык бәйләнешен раслаучы документлар яисә әлегә документларның нотариаль таныкланган күчермәләре.

12.5. Күмү урынын яңадан теркәүдән баш тарту өчен нигез булып тора:

1) гаризаны карау өчен кирәкле документларның төп нөсхәләрен бирмәү;

2) тапшырылган документларда тулы булмаган, бозылган яки дәрәс булмаган мәгълүмат булу, бу аларның чынбарлыгына объектив рәвештә ышануны

кыенлаштыра;

3) күмү урынын яңадан теркәү гамәлгә ашырыла торган зат гариза биргән очракта (күмү турында таныклык булмаганда), күмү урынын теркәү кенәгәсендә вафат булган кешенең исеменә теркәү турында белешмәләрнең булмавы.

12.6. Жирләү урынын яңадан теркәүдән баш тарту өчен нигезләр булганда, вәкаләтле орган, баш тарту сәбәпләрен күрсәтеп, күмү урынын яңадан теркәүдән дәлилләнгән баш тартуны рәсмиләштерә.

12.7. Жирләү урынын яңадан теркәүдән баш тарту өчен нигезләр булмаган очракта, вәкаләтле орган:

жирләү урынын яңадан теркәү турында карарны рәсмиләштерә;

күмүләрне теркәү кенәгәсенә тиешле язма кертә.

12.8. Жирләү урынын яңадан теркәү турындагы яисә жирләү урынын яңадан теркәүдән баш тарту турындагы карар вәкаләтле орган тарафыннан мөрәжәгать итүче мөрәжәгать иткән көнне кабул ителә.

12.9. Жирләү урынын яңадан теркәү яки күмү урынын яңадан теркәүдән баш тарту турындагы карар мөрәжәгать итүчегә шәхсән кәгазьдәге документ рәвешендә бирелә.

12.10. Жирләү урыны исеменә яңадан теркәлгән затка вәкаләтле орган тарафыннан жирләү турында таныклык бирелә.

13. Жирләү турында таныклыклар рәсмиләштерү

13.1. Күмү көнендә вәкаләтле орган тарафыннан тиешле күмү турында таныклык төзелә һәм бирелә.

13.2. Күмүләр турында таныклыкларны, шул исәптән әлегә Нигезләмә кабул ителгәнче башкарылганнарын да, рәсмиләштерү вәкаләтле орган тарафыннан түләүсез нигездә гамәлгә ашырыла.

13.3. Жирләү турында таныклыкта күрсәтелә:

территориясендә күмү урыны булдырылган жәмәгать зираты исеме;

зиратның урнашу урыны (адресы);

жирләү төре (ялгыз, кардәшлек, дин, мактаулы, хәрби);

күмү үлчәме;

зиратта күмү урыны (квартал һәм күмү участогы номеры);

жирләү урыны теркәлгән затның фамилиясе, исеме һәм атасының исеме (соңгысы – булган очракта).

13.4. Әлегә Нигезләмә кабул ителгәнче жирләү турында таныклык рәсмиләштерү турында гариза мөрәжәгать итүче тарафыннан турыдан-туры вәкаләтле органга мөрәжәгать иткәндә кәгазьдә ирекле рәвештә тапшырыла.

13.5. Жирләү турында таныклык рәсмиләштерү турындагы гаризага түбәндәге документлар кушып бирелә:

1) мөрәжәгать итүченең шәхесен таныкларчы документның күчермәсе (чагыштыру өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

2) жирләү турында таныклыкны рәсмиләштерү турында гариза белән мөрәжәгать итүченең вәкиле мөрәжәгать иткән очракта, мөрәжәгать итүче вәкиленең вәкаләтләрен раслый торган документ, шулай ук мөрәжәгать итүче вәкиленең шәхесен таныкларчы документның күчермәсе (чагыштыру өчен төп

нөсхә кушымтасы белән);

3) тиешле урында күмелгән үлгән кешегә карата үлем турында таныклык күчермәсе (чагыштыру өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

4) көле салынган урна тиешле жирләү урынына күмелгән үлгән кешегә карата кремация турында белешмә күчермәсе (чагыштыру өчен төп нөсхә кушымтасы белән);

5) тиешле урында күмелгән үлгән кеше белән туганлык мөнәсәбәтләрен раслаучы документлар яисә әлегә документларның нотариаль таныкланган күчермәләре.

Күмүләрне теркәү кенәгәсендә исеменә күмү урыны теркәлгән зат турында белешмәләр булганда, бу затка күмү турында таныклык әлегә пунктның 3-5 пунктчаларында күрсәтелгән документларны тапшырмыйча тутырыла.

13.6. Жирләү турында таныклыкны рәсмиләштерүдән баш тарту өчен нигез булып тора:

1) гаризаны карау өчен кирәкле документларның төп нөсхәләрен бирмәү;

2) тапшырылган документларда тулы булмаган, бозылган яки дәрәс булмаган мәгълүмат булу, бу аларның чынбарлыгына объектив рәвештә ышануны кыенлаштыра;

3) ихтияҗ булган жирләү урынына элек башка затка күмү турында таныклык бирү;

4) күмүләрне теркәү кенәгәсендә башкарылган күмү турында мәгълүматлар булмау.

13.7. Күмү турында таныклыкны рәсмиләштерүдән баш тарту өчен нигезләр булганда, вәкаләтле орган, кире кагу сәбәпләрен күрсәтеп, күмү турында таныклыкны рәсмиләштерүдән дәлилленгән баш тартуны рәсмиләштерә.

13.8. Жирләү турында таныклыкны рәсмиләштерүдән баш тарту өчен нигезләр булмаган очракта, вәкаләтле орган жирләү турында таныклыкны рәсмиләштерүне һәм бирүне гамәлгә ашыра.

13.9. Жирләү турында таныклыкны рәсмиләштерү яисә жирләү турында таныклыкны рәсмиләштерүдән баш тарту турындагы карар вәкаләтле орган тарафыннан мөрәҗәгать итүче мөрәҗәгать иткән көнне кабул ителә.

13.10. Жирләү турында таныклыкны рәсмиләштерү яисә жирләү турында таныклыкны рәсмиләштерүдән баш тарту турындагы карар мөрәҗәгать итүчегә шәхсән кәгазьдәге документ рәвешендә бирелә.

14. Дини зиратларда эшчәнлекне оештыру

14.1. Әлегә Бүлек Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Лашман авыл жирлегенә дингә ышанучы гражданның һәм вафат булганнарның якин туганнарының дини зиратка элек шул ук диндә үлгәннәр белән янәшә тиешле дини йолалар буенча жирләү буенча хокукларын яклай.

14.2. Дини зиратларның эшчәнлек тәртибе, дини оешмалар белән килештереп, вәкаләтле орган тарафыннан билгеләнә. Авыл жирлекләре территорияләрендәге дини зиратларның эшчәнлеген гражданнар мөстәкыйль рәвештә алып барырга мөмкин.

Дини зират төзелгәннән соң аның статусын жәмәгать зиратына яисә башкага

үзгәртү рөхсәт ителми.

14.3. Дини конфессияләр карамагындагы корылмалар астындагы жир кишәрлекләре аерымланган, уникаль кадастр номерларына ия һәм дини оешмаларга Россия Федерациясе законнары белән билгеләнгән хокук һәм срокка бирелә.

15. Зиратларны карап тоту һәм аларга керү кагыйдәләре

15.1. Жәмәгать зиратларын карап тоту «Дәүләт һәм муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр сатып алу өлкәсендә контракт системасы турында» 2013 елның 5 апрелендәге 44-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән тәртиптә хужалык итүче субъектлар (юридик затлар, шәхси эшмәкәрләр) белән конкурс процедуралары нигезендә контрактлар (шартнамәләр) төзү юлы белән вәкаләтле орган тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Жәмәгать зиратларын карап тоту буенча подряд эшләренә агымдагы ремонт, жирләү билгеләнешендәге объектларны капитал ремонтлау, жирләү бюджет акчалары хисабыннан башкарылган очракта дәүләт саклавындагы каберлекләрне һәм һәйкәлләрне карап тоту, зират территориясен жыештыру һәм чүп-чарны чыгару керә;

15.2. Жирләү өчен җаваплы гражданныр күмү урыннары территорияләрен чиста һәм тәртиптә тотарга, билгеләнгән урыннарда чүп-чар җыярга, күмү участокларында тере киртәләрне һәм чәчәк утыртмаларын карап торырга, кабер өстенә куелган корылмаларны (коймаларны) вакытында ремонтларга, кабер калкулыкларын төзәтергә, һәйкәлләрне һәм коймаларны урнаштырырга, яңадан эшләргә һәм алырга бурычлы.

15.3. Жирләү билгеләнешендәге объектлар территориясендә табутларны (үлгәннәрнең гәүдәләрен) ташу һәм күчерү өчен катафалка-арба, катафалка-чана, катафалка-носилка, ә урналарны күчерү өчен катафалка - носилка булырга тиеш.

15.4. Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Лашман авыл жирлегә территориясендә урнашкан зиратларда бердәм эш режимы билгеләнә.

Үлгәннәрне жирләү тәүлекнең якты вакытында башкарыла.

15.5. Жәмәгать зиратлары территориясендә килүчеләр тынлык һәм тәртип сакларга тиеш.

15.6. Жәмәгать зиратлары территориясендә килүчеләргә тыела:

1) сәяси, идеологик, раса, милли яки дини нәфрәт, яки дошманлык мотивлары буенча яисә нинди дә булса социаль төркемгә карата нәфрәт яки дошманлык мотивлары буенча һәйкәлләргә, күмү урыннарына яисә жирләү билгеләнешендәге объектларга тиешле эчтәлекле язмалар яисә рәсемнәр ясарга;

2) жәмәгать зираты территориясен чүпләргә;

3) агач һәм куакларны кисәргә;

4) этләренә йөртергә, йорт хайваннарын көтәргә, кошларны тотарга;

5) учак ягу;

6) ком, балчык чыгару, дернны кисәргә;

7) яшел утыртмаларны сындырырга;

8) спиртлы эчемлекләр эчәргә һәм исерек хәлдә булырга;

9) туфракны казырга, төзелеш һәм башка материаллар запасын калдырырга;

10) бу максатлар өчен билгеләнмәгән урыннарда чүп-чарны, демонтаж ителгән

иске кабер корылмаларын (кабер ташларын), коймаларны жыярга;

11) үз белдегең белән кабер казырга һәм жирләргә;

12) зират ябылганнан соң аның территориясендә булырга.

16.7. Зиратларга массакуләм йөрү белән бәйле бәйрәмнәр вакытында вәкаләтле орган тарафыннан махсус эш һәм зиратларга бару режимнары кертелергә мөмкин.

17. Бәхәсләрне хәл итү тәртибе

Әлеге Нигезләмәне гамәлгә ашыруга бәйле рәвештә барлыкка килә торган бәхәсләр судтан тыш һәм суд тәртибендә хәл ителә.

18. Күмү һәм жирләү эше өлкәсендәге законнарны бозган өчен җаваплылык

Күмү һәм жирләү эше өлкәсендә гамәлдәге законнар нигезләмәләрен бозуда гаепле затлар Россия Федерациясе законнары, Татарстан Республикасы законнары нигезендә җаваплы булалар.

Татарстан Республикасы
Чирмешән муниципаль районы
Лашман авыл җирлеге
Башкарма комитетының
2026 елның 11 февралендәге
3 номерлы карары белән расланган
Нигезләмәгә кушымта

Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы
Лашман авыл җирлеге территориясендә урнашкан зиратлар
исемлеге

№ п/п	Жәмәгать зираты исеме	Жәмәгать зиратының урнашу урыны (адресы)
1	Лашман авылы зираты	Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы, Чирмешән муниципаль районы, Лашман авыл җирлеге, Лашман авылы ,Уральская ур.
2	Лашман авылы зираты	Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы, Чирмешән муниципаль районы, Лашман авыл җирлеге, Лашман авылы ,Карл Маркс ур.
3	Әмир авылы зираты	Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы (Татарстан), Чирмешән муниципаль районы, Лашман авыл җирлеге, Әмир авылы, Төнъяк ур.

Татарстан Республикасы
Чирмешән муниципаль районы
Лашман авыл җирлеге
Башкарма комитетының
2026 елның 11 февралендәге
3 номерлы карары белән расланган
Нигезләмәгә кушымта

Үлгән кешене җирләү буенча хезмәтләрнең гарантияләнгән исемлеге нигезендә иренә йә хатынына, якин туганнарына, бүтән туганнарына, законлы вәкиленә яисә үлгән кешене җирләү бурычын үз өстенә алган башка затка күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатына таләпләр

№ п/п	Җирләү буенча хезмәтләрнең гарантияләнгән исемлеге нигезендә күрсәтелә торган хезмәт исеме	Җирләү буенча хезмәтләрнең гарантияләнгән исемлеге нигезендә күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатына таләпләр
1	Җирләү өчен кирәкле документларны рәсмиләштерү	ЗАГС органнарында үлем таныклыгын рәсмиләштерү
2	Каберне һәм күмү өчен кирәкле башка әйберләрне бирү һәм китерү	1. Транспорт чарасы бирү һәм аның белән илтәп житкерү (төяү-бушату эшләрен һәм турыдан – туры үлгән кешенең (алга таба-үлгән кешенең) гәүдәсе (жәсәде) урнашкан урынга кадәр күчәрүне дә кертеп): 1) фабрика шартларында сыйфатлы агачтан эшләнгән агач табут; 2) күмү өчен кирәкле башка әйберләрне: япма-80 х 200 үлчәмле 1 данә; мендәр – 40 х 40 см зурлыктагы 1 данә, аяк киеме; 3) җирләү ритуаль теркәү билгесен. 2. Табут тышлыгында, күмү өчен кирәкле башка әйберләрдә, үлгәннәрне киеңдерү өчен кирәкле киёмнәрдә күренеп торган кимчелекләр (тишеклар, ертыклар, киселеш) булмаска тиеш.
3	Үлгән кешенең гәүдәсен (жәсәдләрен)	1. Үлгән кеше белән табутны алып чыгу һәм аны махсус транспорт чарасы тукталышына кадәр күчәрү

	зиратка (крематорийга) итү	катафалка-арбаларда, катафалка-носилкаларда, катафалка-чаналарда башкарыла. (ел фасылына карап). 2. Үлгән кеше белән табутны күмү (кремация) урынына итү махсус транспорт чарасы белән башкарыла. Азык-төлек чималын һәм азык-төлек продуктларын ташу өчен кулланыла торган автотранспорттан тыш, үлгән кеше белән табут өчен транспортның башка төрөн куллану рөхсәт ителә. Үлгән кеше белән табутны транспортировкалаганда машина йөртүче тизлек режимын үтәргә, кискен тормозлаулардан акланырга тиеш. Транспортлау вакытында табутка зыян килмәскә тиеш. 3. Үлгән кеше белән табутны күмү (кремация) урынына кадәр күчерү катафалка-арбаларда, катафалка-носилкаларда, катафалка-чаналарда (елның вакытына карап) башкарыла. 4. Үлгән кеше белән табутны ташыганның соң һәм күмгәннән соң, транспорт мәжбүри рәвештә кулланырга рөхсәт ителгән дезинфекцияләү чаралары белән җыештырылырга һәм эшкәртелергә тиеш.
4	Жирләү (кремация һәм аннан соң көл салынган урна бирү)	1. Жирләү вакытына гаризада күрсәтелгән урында үлгән кеше белән табутны (көл салынган урна) күмү өчен каберлек булуы тәэмин ителергә тиеш. 2. Жирләү өчен каберне казу кулдан яки механик ысул белән башкарыла. Табутны күмгәндә кабер озынлыгы – 2 метрдан да ким булмаска тиеш, киңлеге – 1 метр, тирәнлеге – 2 метр, жир өсте тигезлегеннән табут капкачына кадәр ара-1 метр. Урнаны җиргә күмгәндә кабернең озынлыгы 1 метр, киңлеге 1 метр, жир өсте тигезлегеннән көл савытына кадәр ара 1 метр булырга тиеш. 3. Үлгәннәрне траншея тибындагы кабергә күмү рөхсәт ителми. 4. Россия Федерациясе законнары белән билгеләнгән срокларда Эчке эшләр органнары тарафыннан шәхесләре билгеләнмәгән үлгәннәрне яндыру рөхсәт ителми. 5. Жирләү (көл салынган урнаны күмү) буенча

		хезмәтләр комплексы күрсәтү: 1) табут капкачын ябу (табут белән күмгәндә генә); 2) табутны (көл салынган урналарны) кабергә төшерү; 3) кабер өстенә калкулык ясап каберне күмү; 4) каберенә (үлгән кешенең фамилиясе, исеме, әтисенең исеме (соңгысы – булганда); аның туу һәм үлү даталары (мондый мәгълүмат булганда), күмүнең теркәлү номеры) язылган ритуаль теркәү билгесе кую. 6. Кремация буенча хезмәтләр күрсәтү (шәхесләре Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән срокларда Эчке эшләр органнары тарафыннан билгеләнмәгән үлгәннәрдән тыш) гаризаны рәсмиләштергәндә гаризада күрсәтелергә тиеш. Көл салынган урна һәм кремация турында белешмәләр кремациядән соң 24 сәгать узгач бирелә. Урнаны туфрак белән күмү бары тик жиргә генә башкарыла. 7. Жирләгәндә түбәндәгеләр тәмин ителә: 1) күрше жирләү урыннарына кадәр ара кимендә 0,5 метр; 2) күрше каберлекләрнең (киртәләрнең, һәйкәлләрнең, кабер плитәләренең) сакланышы
--	--	---

Татарстан Республикасы
Чирмешән муниципаль районы
Лашман авыл җирлеге
Башкарма комитетының
2026 елның 11 февралендәге
3 номерлы карары белән расланган
Нигезләмәгә кушымта

Үлгән кешенең тормыш иптәше, якын туганнары, бүтән туганнары йә законлы вәкиле булмаганда яисә алар тарафыннан җирләү мөмкин булмаганда, шулай ук җирләүне башкару бурычын үз өстенә алган башка затлар булмаганда һәм шәхес билгеләнмәгән вафат булганнарны җирләү буенча хезмәтләрнең гарантияләнгән исемлеге нигезендә түләүсез нигездә күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатына таләпләр

№ п/п	Җирләү буенча хезмәтләрнең гарантияләнгән исемлеге нигезендә күрсәтелә торган хезмәт исеме	Җирләү буенча хезмәтләрнең гарантияләнгән исемлеге нигезендә күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатына таләпләр
1	Җирләү өчен кирәкле документларны рәсмиләштерү	ЗАГС органнарында үлем турында таныклык рәсмиләштерү
2	Тәнне кәфенләү	Үлгән кешенең киеме махсус киём һәм аяк киemenнән тора
3	Каберне һәм күмү өчен кирәкле башка әйберләрне бирү һәм китерү	1. Транспорт чарасы бирү һәм аның белән илтөп житкерү (төяү-бушату эшләрен һәм турыдан – туры үлгән кешенең (алга таба-үлгән кешенең) гәүдәсе (жәсәде) урнашкан урынга кадәр күчерүне дә кертеп): 1) фабрика шартларында сыйфатлы агачтан эшләнгән агач табут; 2) күмү өчен кирәкле башка әйберләрне: япма-80 х 200 үлчәмле 1 данә; мендәр – 40 х 40 см зурлыктагы 1 данә, аяк киеме; 3) җирләү ритуаль теркәү билгесен. 2. Табут тышлыгында, күмү өчен кирәкле башка әйберләрдә, үлгәннәрне киендерү өчен кирәкле киёмнәрдә күренеп торган кимчелекләр (тишекләр, ертыклар, киселеш) булмаска тиеш.

4	Үлгән кешенен гәүдәсен (жәсәден) зиратка (крематорийга) итү	1. Үлгән кеше белән табутны алып чыгу һәм аны махсус транспорт чарасы тукталышына кадәр күчерү катафалка-арбаларда, катафалка-носилкаларда, катафалка-чаналарда башкарыла. (ел фасылына карап). 2. Үлгән кеше белән табутны күмү (кремация) урынына итү махсус транспорт чарасы белән башкарыла. Азык-төлек чималын һәм азык-төлек продуктларын ташу өчен кулланыла торган автотранспорттан тыш, үлгән кеше белән табут өчен транспортның башка төрен куллану рөхсәт ителә. Үлгән кеше белән табутны транспортировкалаганда машина йөртүче тизлек режимын үтәргә, кискен тормозлаулардан акланьрга тиеш. Транспортлау вакытында табутка зыян килмәскә тиеш. 3. Үлгән кеше белән табутны күмү (кремация) урынына кадәр күчерү катафалка-арбаларда, катафалка-носилкаларда, катафалка-чаналарда (елның вакытына карап) башкарыла. 4. Үлгән кеше белән табутны ташыганнан соң һәм күмгәннән соң, транспорт мәжбүри рәвештә кулланырга рөхсәт ителгән дезинфекцияләү чаралары белән җыештырылырга һәм эшкәртелергә тиеш
5	Жирләү (кремация һәм аннан соң көл салынган урна бирү)	1. Жирләү вакытына гаризада күрсәтелгән урында үлгән кеше белән табутны (көл салынган урна) күмү өчен каберлек булуы тәмин ителергә тиеш. 2. Жирләү өчен каберне казу кулдан яки механик ысул белән башкарыла. Табутны күмгәндә кабер озынлыгы – 2 метрдан да ким булмаска тиеш, киңлеге – 1 метр, тирәнлеге – 2 метр, жир өсте тигезлегеннән табут капкачына кадәр ара-1 метр. Урнаны жиргә күмгәндә кабернең озынлыгы 1 метр, киңлеге 1 метр, жир өсте тигезлегеннән көл савытына кадәр ара 1 метр булырга тиеш. 3. Үлгәннәрне траншея тибындагы кабергә күмү рөхсәт ителми. 4. Россия Федерациясе законнары белән билгеләнгән срокларда Эчке эшләр органнары тарафыннан шәхесләре билгеләнмәгән үлгәннәрне яндыру рөхсәт

		ителми. 5. Жирләү (көл салынган урнаны күмү) буенча хезмәтләр комплексы күрсәтү: 1) табут капкачын ябу (табут белән күмгәндә генә); 2) табутны (көл салынган урналарны) кабергә төшерү; 3) кабер өстенә калкулык ясап каберне күмү; 4) каберенә (үлгән кешенең фамилиясе, исеме, әтисенең исеме (соңгысы – булганда); аның туу һәм үлү даталары (мондый мәгълүмат булганда), күмүнең теркәлү номеры) язылган ритуаль теркәү билгесе кую. 6. Кремация буенча хезмәтләр күрсәтү (шәхесләре Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән срокларда Эчке эшләр органнары тарафыннан билгеләнмәгән үлгәннәрдән тыш) гаризаны рәсмиләштергәндә гаризада күрсәтелергә тиеш. Көл салынган урна һәм кремация турында белешмәләр кремациядән соң 24 сәгать узгач бирелә. Урнаны туфрак белән күмү бары тик жиргә генә башкарыла. 7. Жирләгәндә түбәндәгеләр тәмин ителә: 1) күрше жирләү урыннарына кадәр ара кимендә 0,5 метр; 2) күрше каберлекләрнең (киртәләрнең, һәйкәлләрнең, кабер плитәләренең) сакланышы
--	--	--